

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ЗАШТИТЕ
ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Кабинет министра

Број: 07-00-00304/2022-01

Датум: 29.11.2022.

Булевар Михајла Пупина 2, Београд

НЕФОРМАЛНА ГРУПА ГРАЂАНА „ЕКО СТРАЖА“

- Бојан Симишић -

Поштовани господине Симишићу,

Министарству заштите животне средине је 29. новембра 2022. године, дописом број 07-00-02975/2022-01 од 15.11.2022. године, достављена представка коју је Кабинету председника Владе достављена у име неформалне групе Еко Стража.

Овим путем Вас обавештавамо да ће Програм заштите ваздуха у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године са Акционим планом бити усвојен у најскоријем року. Ово је важан инструмент националне политике и планирања, који се доноси у циљу очувања и побољшања квалитета ваздуха и избегавања, спречавања или смањења штетних последица по здравље људи и животну средину. На овом Програму смо интензивно радили и његовом имплементацијом биће предузете конкретне мере и активности од стране свих Програмом препознатих актера, које ће допринети унапређењу стања квалитета ваздуха у Републици Србији. Подсећамо да су у поступку доношења овог акта, као резултат транспарентног процеса, одржане три конференције – јавне консултације. Прва конференција је одржана дана 16.04.2021. године на којој су представљени прелиминарни налази са пројекцијама емисија везаним за два сценарија (WAM A и WAM B). Друга конференција је одржана дана 10.09.2021. године на којој су представљени резултати свих сценарија смањења емисија, укључујући и WAM C - сценарио који нуди опције за решавање преосталих жаришта са проблемом квалитета ваздуха, заједно са здравственим предностима и одговарајућим улагањима, односно анализом исплативости. Трећа конференција је одржана дана 29.10.2021. године на којој је стављен на увид јавности и презентован Нацрт програма заштите ваздуха у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године са Акционим планом. Јавне консултације су спроведене стављањем документа на увид јавности 28. октобра 2021. године на сајт Министарства заштите животне средине (<https://www.ekologija.gov.rs/saopstenja/najave/treca-konferencija-javne-konsultacije-u-postupku-predstavljanja-nacrta-programa-zastite-vazduha-u-republici-srbiji-sa>

akcionim-planom), kao i na sajt projekta (EU Za tebe), i prezentacijom dokumenta dana 29. oktobra 2021. godine u Beogradu, putem Zoom платформе (https://us06web.zoom.us/webinar/register/WN_FCsg8TDqRAyxYEbzTavzUA). Tokom sve tri konferencije zainteresovana stručna javnost je imala priliku da se ukljuchi i da svoj doprinos. Kao rezultat sprovedenih javnih konsultacija, Ministarstvu zaštite životne sredine i projektu „EU za bolju životnu sredinu – Razvoj okvira za usklađivanje sa zakonodavstvom EU u oblasti vazduha, hemikalija i horizontalnih питања” (ИПА 2014), достављени су коментари, примедбе и сугестије, и исти су достављени експертском тиму.

У циљу квалитетног и правовременог извештавања о квалитету ваздуха, Министарство заштите животне средине је радило и радиће на унапређењу система мониторинга. Током протекле две године обновљен је рад аутоматске станице у Лозници на којој је уједно и извршено проширење програма рада успостављањем мерења суспендованих честица и садржаја тешких метала и бензо(а)пирена. Обновљена су и мерења на станици у Смедереву (Радицац). Имајући у виду да се, према вишегодишњим резултатима мерења квалитета ваздуха у државној мрежи, најчешћа прекрачења граничних вредности јављају за суспендоване честице PM10 и PM2.5, развој мреже станица био је руковођен управо том чињеницом, па су инструменти за њихову аутоматску детекцију инсталирани и у Крагујевцу, Чачку и у Београду (на приградској станици Зелено брдо). Такође, унапређен је постојећи програм мерења квалитета ваздуха додатно на станицама Крагујевац и Чачак успостављањем мерења приземног озона, што је урађено и на станици у Краљеву. Поново су покренута мерења азот диоксида на станици у Панчеву и сумпор диоксида на станицама Смедерево Царина и Београд Стари град. Локална самоуправа у Пироту набавила је аутоматску станицу за квалитет ваздуха и предала Агенцији заштите животне средине на управљање.

Истичемо да је ИПА пројектом 2020 „Јачање капацитета мониторинга квалитета ваздуха“ предвиђено успостављање станица у 8 јединица локалне самоуправе: Пожеги, Лесковцу, Суботици, Чачку, Инђији, Бору, Косјерићу и Нишу. Све станице биће комплетно опремљене за мониторинг загађујућих материја које су од интереса за дате локације при чему су обухваћене станице за саобраћај, приградског и градског типа. Предвиђена је и комплетна замена осам постојећих станица због дотрајалости опреме и инструмената. Као резултат пројекта очекује се да све станице државне мреже буду опремљене инструментима за аутоматска мерења суспендованих честица PM10 и PM2.5, чиме ће се омогућити информисање становништва у реалном времену. Такође, све станице ће имати и аутоматске узоркиваче суспендованих честица, што је услов за анализу садржаја честица ради одређивања тешких метала и бензо(а)пирена као најзначајнијег представника полицикличних ароматичних угљоводоника.

Истичемо да је неопходно да грађани прате званичне податке које приказују референтна мерења и који су јавно доступни на сајту Агенције за заштиту животне средине. Грађанима су преко интернета приступачни различити сајтови и апликације које приказују квалитет ваздуха у великом броју градова широм планете (као што је waqi.info, airvisual.com, getaircare.com, aqicn.org/map/world, <https://www.blic.rs/...>), као и податке са сензора за мерење квалитета ваздуха, чија су мерења често нижег и сумњивог квалитета података од резултата званичних станица на којима се мерења врше у складу са законодавством и методама међународних стандарда.

Министарство заштите животне средине пружа стручну и финансијску подршку јединицама локалне самоуправе ради спровођења мера у циљу побољшања квалитета ваздуха. Из тог разлога, Министарство заштите животне средине расписује јавне конкурсе путем којих се додељују средства јединицама локалне самоуправе за реализацију пројеката смањења загађења ваздуха, међу којима је и конкурс који се односи на суфинансирање пројеката смањења загађења ваздуха пореклом из индивидуалних извора. Захваљујући јавним позивима која су расписале јединице локалне самоуправе за своје грађане, а на основу средстава добијених од Министарства заштите животне средине, грађани су у прилици да у својим домаћинствима замене старе котлове и пећи на дрва, угаљ и мазут новим, ефикасним котловима на пелет и гас. Укупан износ новца додељен за пројекте замене индивидуалних ложишта у 28 јединица локалне самоуправе, у 2021. и 2022. години, износи 250 милиона динара. Само у Ужицу су замењени котлови у готово 700 домаћинстава у претходне две године. То је изузетно важно јер је Ужице један од градова који бележи прекомерно загађење током грејне сезоне и ово је једна од мера која ће допринети бољем квалитету ваздуха у том граду.

Министарство заштите животне средине спроводи и јавни конкурс за доделу средстава за финансирање реализације пројекта набавке, замене, реконструкције и санације котларница за грејање. Укупан износ средстава опредељен за пројекте за замену котларница у 2021. и 2022. години је 400 милиона динара. Овом мером подржано је 49 јединица локалне самоуправе, а до данас је замењено 70 котлова у градским топланама и јавним установама које ће уместо угља или мазута користити гас или биомасу. Међу јавним установама, највише котларница је замењено у оним објектима које користе најугроженије групације, а то су пре свега школе и предшколске установе. Са поносом истичемо да смо уложили 40 милиона динара у реконструкцију топлане у Косјерићу, у склопу које је објекат топлане проширен, монтирана су два најсавременија котла, и омогућено је да се на топлану прикаче основна и средња школа, две спортске хале, дом здравља и зграда са 48 станова; 80 милиона динара у реконструкцију градске топлане у Ваљевоу која ће већ у овој грејној сезони уместо мазута користити гас, као и 35 милиона динара у Смедереву за замену котларнице у насељу Сењак, где је 50 година стара и дотрајала котларница на мазут замењена новом и модерном која користи гас. Поред вртића, на ову котларницу је повезано и неколико стамбених зграда, неколико локала и грејаће укупно више од 15.000 квадрата.

Значајан пројекат који утиче на смањење аерозагађења је финансиран из кредитне линије EBRD, и то у топлани „Енергетика“ у Крагујевцу. Вредност кредита је 18 милиона евра. Прва фаза пројекта је завршена, те су котлови на мазут стари око 50 година ван употребе. Друга фаза подразумева санацију и ремедијацију депоније пепела, тако да се пепео из овог извора неће више ширити по граду, већ ће се, у складу са принципима циркуларне економије, користити за изградњу локалних путева.

Истичемо да Министарство спроводи и јавни конкурс за пошумљавање и озелењавање, као још једну од мера за унапређење стања животне средине, а посебно за побољшање квалитета ваздуха. У 2021. години је пошумљен 421 хектар у 38 јединица локалне самоуправе, где је засађено 150.000 садница, док се ове године пошумљавање спроводило у 43 јединице локалне самоуправе на 150 хектара, са преко 79.000 садница. Укупно је за ову меру у 2021. и 2022. години издвојено 200 милиона динара. Такође, препознајући значај заштите природе, истичемо да је у претходном периоду површина

заштићених подручја повећана са 7,5 на 8 % укупне територије Републике Србије, чиме је испуњен циљ повећања површине од 8% дефинисан Акционим планом за спровођење Програма Владе и Акционим планом за спровођење Програма заштите природе Републике Србије за период 2021-2023. године.

Република Србија је од 2014. године до данас уложила око 600 милиона евра у одсумпоравање у термоелектранама, што пре 2014. године није био случај. Пројекти одсумпоравања димних гасова чије емисије утичу на квалитет амбијенталног ваздуха се спроводе на следећим блоковима термоелектрана: ТЕ Никола Тесла А3-А6 (очекивана реализација: децембар 2022. год.), ТЕ Никола Тесла Б1-Б2 (очекивана реализација: март 2024. год.) и ТЕ Костолац А. Реализацијом ових пројеката, емисије сумпордиоксида биће доведене на нивое прописане европском регулативом.

Такође, Министарство заштите животне средине спроводи субвенционисање куповине електричних и хибридних возила, као меру којом се смањује емисија гасова са ефектом стаклене баште. Због великог интересовања за куповину оваквих возила, у 2022. години су повећана средства за подстицаје на 150 милиона динара. У претходне две године је субвенционисана куповина 1.165 возила.

Поред претходно наведеног, истакли бисмо и значај усвајања првог Закона о климатским променама, чија је операционализација у току, а кроз израду подзаконских аката и докумената јавних политика. Од подзаконских аката до сада су усвојени Уредба о врстама активности и гасова са ефектом стаклене баште, Правилник о верификацији и акредитацији верификатора извештаја о емисијама гасова са ефектом стаклене баште и Правилник о подацима о економичности потрошње горива и емисијама CO₂ из нових путничких возила. У наредном периоду предстоји усвајање још три подзаконска акта.

Још један од значајних резултата Владе Републике Србије јесте усвајање ревидираног Национално утврђеног доприноса смањењу емисија гасова са ефектом стаклене баште у августу 2022. године. Национално утврђени допринос дефинише циљ смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште од 33,3% до 2030. године у односу на емисије из 1990. године. Усвајањем овог документа, потврдили смо нашу посвећеност глобалном доприносу борбе против климатских промена а усвајањем претходно наведених планских докумената допринећемо и реализацији овог циља.

Како бисмо додатно ојачали интеграцију климатских промена у секторске политике и подстакли дијалог на ову тему, ставили смо у функцију Национални савет за климатске промене, саветодавно тело Владе које чине представници релевантних државних органа, академске заједнице и цивилног друштва.

Истичено и да Министарство заштите животне средине спроводи промотивну кампању „Не пали стрњику!“, свесно да је неопходно континуирано радити на подизању свести грађана о негативним последицама које изазива противзаконито паљење стрњике. Спаљивање жетвених остатака на отвореном је строго забрањено по основу више закона, али за престанак овакве изузетно штетне праксе потребно је јачање свести јавности и разумевање да је савесно и одговорно понашање појединца основ наше безбедности и заштите биодиверзитета Србије.

Влада Републике Србије је 24. новембра ове године донела Одлуку о измени и допуни Одлуке о образовању Радне групе за системско решавање питања заштите ваздуха у Републици Србији, у чијем раду су укључене 23 институције, а која ће се на системском

и систематском нивоу бавити овом темом. Ово је доказ да је питање квалитета ваздуха приоритет Владе Републике Србије.

О резултатима спровођења свих мера и активности Министарство заштите животне средине благовремено обавештава јавност путем сајта Министарства, друштвених мрежа и средстава јавног информисања, те су на тај начин информације о раду овог министарства транспарентне и доступне свима.

Републичка инспекција врши инспекцијски надзор над надзираним субјектима у складу са Законом о инспекцијском надзору, Законом о општем управном поступку и у складу са посебним законима и има дефинисана овлашћења, обавезе и одговорности прописане законом. Закон о инспекцијском надзору уређује надзиране субјекте, садржину, врсте и облике и поступак инспекцијског надзора, овлашћења и обавезе учесника у инспекцијском надзору и друга питања од значаја за инспекцијски надзор. У периоду од 1. новембра до 31. октобра 2022. године Републичка инспекција за заштиту животне средине извршила је 6.944 надзора, донела 537 решења, упутила 5.388 дописа, поднела 192 пријаве за прекршајни преступ, 38 пријава за привредни преступ, 4 кривичних пријава и изрела 98 забрана.

Када је у питању тренутно загађење ваздуха, а како је у предметном допису и наведено, квалитет ваздуха је смањен почетком грејне сезоне, те је важно знати да индивидуална ложишта и топлане топлотне снаге мање од 50 MW на годишњем нивоу доприносе укупној емисији PM10 суспендованих честица у уделу од 65 %, а PM2.5 суспендованих честица у уделу од 80 %. Савесно поступање у вези са избором енергената, коришћених у индивидуалним ложиштима, директан је допринос сваког од нас за смањење емисија поменутих суспендованих честица, односно загађења ваздуха.

Министарство заштите животне средине ће и у наредном периоду улагати велике напоре како би допринело побољшању квалитета ваздуха и омогућило да животна средина буде чиста и здрава за садашње и будуће генерације.

С поштовањем,

РЕПУБЛИКА
Министарство заштите
животне средине
БЕОГРАД
СЕКРЕТАР МИНИСТАРСТВА
Ивана Јокић